

Lesbrief

MOMO en de Tijdspvaarders
Eric Borrias

Met dank aan Mirte Oostrom

Les 1: Voorbereiding op de voorstelling en het bezoek

Korte lesinhoud

Voor kinderen kan het bezoeken van een voorstelling een spannende gebeurtenis zijn. Het is van belang dat u de kinderen goed voorbereidt op de voorstelling zodat ze weten wat er gaat gebeuren. Ook is het fijn dat ze weten wat er van hen wordt verwacht. U vertelt de kinderen naar welke voorstelling ze gaan kijken en in het kort waar deze voorstelling over gaat.

Lesdoelen

De leerlingen kennen in het kort het verhaal van de voorstelling 'MOMO en de Tijdsparaders'. De leerlingen weten wat er van hen verwacht wordt bij het bezoeken van een voorstelling.

Ruimte

Het eigen klaslokaal

Tijd

30 minuten

Voorbereiding door de leerkracht

Lees de les door en zet het youtbue-filmpje klaar op het digibord

Kern

Vertelvoorstelling

- Wie is er wel eens naar een voorstelling in het theater geweest?
(vraag door over bijvoorbeeld welke voorstellingen de kinderen gezien hebben, met wie, waar, wat voor een soort voorstelling het was, wat er te zien was, wat er gebeurde, of het grappig was, verdrietig, knap, etc.)
- Welke verschillende soort voorstellingen zijn er?
(denk aan musical, dans, muziek, theater,)
- Dit is een vertelvoorstelling. Wat zou dat zijn?
(iemand vertelt een verhaal, bijvoorbeeld een sprookje of een boek)
- Hoe zou het verhaal vertelt worden?
Gaat de verteller een verhaal/boek voorlezen?
(voorlezen is iets anders dan vertellen, wat is het verschil?)
- De voorstelling die wij gaan zien is naar aanleiding van een boek van de schrijver Michael Ende. Het boek heeft 230 bladzijden. Zou de verteller het hele boek vertellen?
(samenvatting)
- De verteller die wij het verhaal gaan horen vertellen heet Eric Borrias, hij is al bijna 30 jaar verteller. Hij bewerkt boeken en verhalen tot voorstellingen.

Luister met de klas naar 'Opzij' van Herman van Veen

<https://www.youtube.com/watch?v=Q9gbui71QSw>

- Met dit nummer begint de voorstelling. Waar zou de voorstelling over gaan?
(haast, tijd)

- De vertelvoorstelling die we gaan zien heet *'MOMO en de Tijdsparaders'* (vertel de inhoud van de voorstelling)

We zijn we drukker dan ooit. Hebben nog maar weinig tijd. Tijd voor elkaar, tijd om niets te doen, tijd om samen te spelen. Zijn we in de greep van de Tijdsparaders? De heren in hun grijze pakken, hun bolhoeden en altijd weer die stinkende sigaren?

Dit verhaal gaat over een land in de greep van de geheimzinnige Tijdsparaders. Stap voor stap stelen ze de tijd, zorgen dat iedereen zich haast. "Snel, snel. Dat spaart tijd." Iedereen raakt in hun greep. Behalve Momo.

Momo woont in de oude ruïne aan de rand van de stad. Mensen komen graag bij haar, want Momo luistert, heeft alle tijd. Maar dat bevalt de Tijdsparaders absoluut niet! Momo wil koste wat kost de Tijdsparaders verslaan, zodat iedereen weer alle tijd van de wereld heeft! Tijd om te spelen, tijd om te luisteren naar elkaar. Gelukkig krijgt ze hulp van de mysterieuze Meester Horna en zijn schildpad Kassiopeia.

Trailer

U kunt zelf voor meer informatie kijken naar een trailer van de voorstelling.

Laat echter geen beeldmateriaal of filmfragmenten aan de kinderen zien zodat de voorstelling een verrassing blijft en de fantasie en verbeelding van de kinderen wordt aangesproken.

<https://youtu.be/DxWm0RNa25c>

- Als we naar een voorstelling kijken, dan is dat anders dan als we naar de televisie kijken. Wat zijn verschillen? Ook als je naar je eigen rol kijkt? Wat doe je wel/niet?
 - *Je kunt de spelers niet harder of zachter zetten, of stoppen.*
 - *Je kunt niet zappen.*
 - *Het is de bedoeling dat je tijdens de voorstelling op je plaats blijft zitten.*
 - *Lopen, schuifelen, praten, eten en drinken tijdens de voorstelling zijn storend voor spelers en publiek.*
 - *Je kunt tijdens de voorstelling niet naar het toilet (zorg dus dat alle kinderen vooraf zijn gegaan).*
 - *Maak van te voren met de kinderen afspraken, hoe ze moeten aangeven en wat ze moeten doen, wanneer ze tijdens de voorstelling toch naar het toilet moeten.*
 - *Na afloop van de voorstelling klapt het publiek voor de spelers om hen te bedanken.*
 - *In het theater zit je met onbekende mensen naar hetzelfde te kijken.*

Bekijk het filmpje dat Kunstbalie heeft gemaakt over het bezoek aan het theater.

<https://www.youtube.com/watch?v=of0T3A0n--8>

Vertel hoe ze naar het theater gaan.
(lopend, fietsend, met auto's)

Les 2: Naar de voorstelling

Vorbereiding

- Zorg, indien nodig, voor vervoer naar het theater.
- Regel, indien nodig, begeleidende ouders.
- Les 1 is in de klas gedaan.

Enkele punten van aandacht bij de voorstellingen

- De scholen worden ontvangen door een gastvrouw/gastheer, meldt u bij deze gastheer/gastvrouw.
- De voorstelling start op de aangegeven tijd, dus zorg dat u op tijd bent. Als de voorstelling is begonnen kan u vanwege veiligheidsredenen en het verstoren van de voorstelling voor de andere kinderen niet meer naar binnen.
- Zorg dat u op tijd aanwezig bent, zodat de kinderen eventueel vóór de voorstelling nog naar het toilet kunnen.
- Voor de spelers en de andere kinderen is het heel storend wanneer er tijdens de voorstellingen kinderen naar het toilet gaan. Bespreek dit vooraf goed met de kinderen. Maak van te voren met de kinderen afspraken, hoe ze moeten aangeven en wat ze moeten doen, wanneer ze tijdens de voorstelling toch naar het toilet moeten.
- Tijdens de voorstellingen mag er niet gegeten, gesnoept of gepraat worden.
- De begeleidende ouders kunnen niet bij de voorstelling aanwezig zijn.
- Mobiele telefoons uit.

Tijd

Ongeveer 50 minuten

Les 3: Praten over de voorstelling: reflecteren

“Door naar kunstwerken (een voorstelling) te kijken en er samen over te praten, probeer je woorden te geven aan wat je ziet en ervaart (reflectie). Je zoekt naar betekenis. Praten over kunstwerken (een voorstelling) helpt om grip te krijgen op dat proces van betekenis geven en door met elkaar over ervaringen en interpretaties te communiceren, worden die betekenissen steeds rijker. Je ontdekt bijvoorbeeld dat anderen niet altijd hetzelfde zien als jij en er soms ook anders over denken.”
(Roozen, 2009)

Korte lesinhoud

Ieder kind beleeft een voorstelling op zijn eigen manier. Om de kinderen de mogelijkheid te geven te reageren op wat ze gezien hebben houdt u een klassengesprek. Een belangrijke competentie waar u aan werkt met de leerlingen is: reflecterend vermogen. Door te leren reflecteren op kunst leren we kinderen te reflecteren op hun eigen leerproces.

Lesdoelen

De leerling verwoordt eigen ervaringen en gevoelens in relatie tot de voorstelling
De leerling vergelijkt eigen ideeën met die van anderen

Ruimte

Het eigen klaslokaal, opstelling die prettig is om een gesprek te voeren.

Tijd

20-30 minuten

Vorbereiding door de leerkracht

1. Bekijk het volgende filmpje “Hoe kijken naar kunst werkt ”

Hierin legt Erik Scherder (bekend van *De Wereld draait door*) uit wat kijken naar Kunst, bijvoorbeeld een voorstelling, teweeg brengt in de hersenen.

<https://www.youtube.com/watch?v=DiEfCNzpYLE>

Tip

In een gesprek over een voorstelling gaat het niet om kennis en goede of foute antwoorden. Daag de leerlingen uit om vanuit verschillende perspectieven te kijken. Zo kunnen zij zich inleven in een ander (bijvoorbeeld de personages uit de voorstelling).

U hebt als leerkracht de rol van gespreksleider. Daarbij is het van belang steeds verdiepende vragen te stellen.

Optioneel: Verwerkingslessen

Muziek I Opzij

Nodig
dici bord

Verdeel de klas in groepjes.

Houdt het tempo hier nog laag. Om te oefenen.

Een groep start met zingen: "Opzij opzij opzij"
Tweede groep "Maak plaats maak plaats maak plaats"
Derde groep "Wij hebben ongelooflijke haast".

Herhalen

Allemaal: We moeten ...
Groep 1- Rennen
Groep 2- Springen
Groep 3- Vliegen
Groep 1- Duiken
Groep 2- Vallen
Groep 3- Opstaan
Allemaal: En weer doorgaan

We hebben maar een paar minuten tijd.

Als dit lukt kan het ook met de andere coupletten.

BEWEGEN

Dit lied leent zich uitstekend om op de tekst te bewegen.
Welke bewegingen zouden de kinderen gebruiken? En lukt het om dat in groepjes te doen?

Geoefend: probeer dan mee te spelen met het tempo van het originele lied (gaat snel!)
<https://www.youtube.com/watch?v=xD3P2vWepfA>

Rekenen I Jouw vermogen

Inleiding

Blik terug op het moment dat agent nr. XYQ/384/b voor meneer Fusi zijn levensvermogen voorrekenet; hoeveel seconde hij in zijn totale leven ter beschikking heeft.

Ervoor houdt een beschouwing over tijd : “Want tijd is leven. En het leven woont in je hart.”

Ga hier verder op door :

- Wanneer duurt een uur een eeuwigheid?
- Wanneer vliegt de tijd?
- Hoe komt het dat de tijd soms lijkt te kruipen, soms lijkt te vliegen?

Kan je voorbeelden geven ?

Kern

Laat de leerlingen de berekeningen van agent nr. XYQ/384/b toepassen op zichzelf :
Laat de leerlingen zelfstandig de sommen maken, of ga er klassikaal mee aan de slag.

Laat de leerlingen berekeningen maken zoals:

- Reken uit hoeveel maanden je al leeft
- Reken uit hoeveel weken je al leeft
- Reken uit hoeveel dagen je al leeft
- Reken uit hoeveel uren je al leeft
- Reken uit hoeveel vermogen je iedere dag ter beschikking hebt (in sec. of min.)
- Reken uit hoeveel vermogen je iedere maandag besteed op school (in sec. of min.)
- Reken uit hoeveel vermogen je 's nachts besteed aan slapen (in sec. of min.)
- Reken uit hoeveel vermogen je per week besteed aan sporten/hobby (in sec. of min.)
- Reken uit hoeveel vermogen je al vanaf je geboorte hebt gebruikt (in sec. of min.)
-

Gesprek I Stel je voor dat....

Inleiding

MOMO is een tijdloos kind, ze heeft alle tijd

Kern

Bespreek met de leerlingen de volgende stelling(en).

Noem een stelling, laat alle kinderen even rustig nadenken hoe zij daar over denken.

Laat de leerlingen in hun werkgroepje praten over hoe zij over de stelling denken. Waar zitten de verschillen. Laat ze doordenken wat de gevolgen zijn.

Stel je voor dat

- Je alle tijd had
- Je niets moest
- Je niet naar school hoefde
-

Taal I Samenvatten

Inleiding

Eric Borrias heeft het boek MOMO en de Tijdsparaders van Michael Ende bewerkt tot een vertelvoorstelling. Wanneer hij alles zou vertellen wat er in het boek van 230 bladzijden staat, dan zou de voorstelling heel lang duren. Hij heeft dus een samenvatting gemaakt.

Belangrijk bij de samenvatting is dat je de strekking van het verhaal nog steeds begrijpt. Daarnaast is het bij een vertelvoorstelling ook belangrijk dat het verhaal geen opsomming van feiten wordt, want dan wordt het saai. Het moet dus ook nog spannend, grappig, etc. zijn.

Kern

Geef de leerlingen een kort verhaal, bijvoorbeeld een sprookje, dat ze kunnen samenvatten.

Bepaal hoe lang de samenvatting mag zijn.

Sluit bij de keuze voor het verhaal en de lengte aan bij de leerlingen.

De leerlingen starten met het lezen van het verhaal, belangrijke elementen markeren ze.

Aan de hand van de gemarkeerde elementen maken ze de samenvatting waarbij ze er op letten dat het een verhaal blijft en geen droge samenvatting.

Afsluiting

Vraag een aantal leerlingen om hun samenvatting voor te lezen.

Waarin lijken de verhalen op elkaar, waar verschillen ze van elkaar? Welke keuzes hebben de leerlingen gemaakt?

Theater I Tableau vivant

Nodig

Speellokaal

Inleiding

Leg uit wat tableaux zijn.

De spelvorm tableaux wordt ook wel tableau vivant oftewel levend schilderij genoemd. De spelers bevriezen een bepaalde handeling, personage of situatie, waardoor een levend schilderij ontstaat. Hierbij wordt niet gesproken of bewogen.

Net als bij pantomime is het noodzakelijk dat de leerling het beeld groot en helder neerzet. Omdat er geen tekst gebruikt wordt, is alleen op die manier duidelijk wat er bedoeld wordt.

Tijdens het bevriezen mogen de leerlingen uiteraard rustig door blijven ademen en met hun ogen knippen. Laat de leerlingen in een tableau ook altijd op twee benen staan.

Kern

Warming-up

De leerlingen staan in een kring met de ruggen naar het midden. Noem een emotie / gebeurtenis / persoon. Als je in je handen klapt springen de leerlingen om en gaan in een beeld staan naar aanleiding van je woord.

- Haast
- Alle tijd
- Gelukkig
- Ongelukkig
- Bang
- MOMO
- Tijdsparader

Hebben de leerlingen nog suggesties om uit te beelden?

Bewegend schilderij

Je verdeelt de klas in twee groepen.

Ze gaan tableaus maken van fragmenten van het verhaal MOMO en de Tijdspaarders.

De groepen overleggen welke twee fragmenten ze uit het verhaal willen gaan verbeelden.

Groep 1 gaat aan de kant zitten, groep 2 staat op de vloer.

Groep 1 sluit de ogen zodat groep 2 de tijd krijgt om in een stilstaand schilderij te gaan staan.

Hierna doet groep 1 de ogen open, zodat ze het schilderij van groep 2 zien. Groep 2 begint nu langzaam te bewegen, waarbij ze zonder te praten, transformeren naar het andere schilderij.

Groep 1 kijkt toe zonder te praten.

Wanneer groep 2 beide schilderijen heeft uitgebeeld mag groep 1 vertellen wat ze gezien hebben. Welke fragmenten uit het verhaal werden uitgebeeld? Hoe zagen ze dat? Wat veranderde er tijdens de transformatie?

Draai de rollen om.

Beeldend I MOMO

Nodig

Klei

Inleiding

Momo kan goed luisteren, écht luisteren. Momo heeft ook de tijd om te luisteren. Ze fungeert als een spiegel voor de mensen die haar in vertrouwen nemen. Zo komen ze als vanzelf tot inzichten.

Kern

Laat de leerlingen met klei een standbeeld maken van MOMO. Wat maakt MOMO MOMO? Hoe verbeeld je dat?

Afsluiting

Laat de leerlingen elkaars werken bekijken. Bespreek met de leerlingen wat ze hebben gemaakt, waarom ze deze keuzes hebben gemaakt, hoe dat zich verhoudt tot wat anderen hebben gemaakt. Hierin gaat het niet om goed of fout, mooi of lelijk.

Vertel de kinderen daarna dat er een écht standbeeld van Momo bestaat, op de Michael Ende-Platz in Hannover. Momo werd er gebeeldhouwd met een reuzengroot oor in de handen.

Toon hen de afbeelding.

Wat zijn de gelijkenissen en verschillen met hun geboetseerde standbeelden?

1 Cm 5

Op

zij op zij op zij, maak plaats maak plaats maak plaats Wij

heb ben on ge lo fe lij ke haast Op zij op zij op zij, want

wij zijn haast te laat We heb ben maar een paar mi nu ten

tijd We moe ten ren nen, sprin gen, vlie gen,

dui ken, val len, op staan en weer door gaan We

21 E^b Cm

kun nen nu niet blij ven, we kun nen hier niet lan ger blij ven staan

